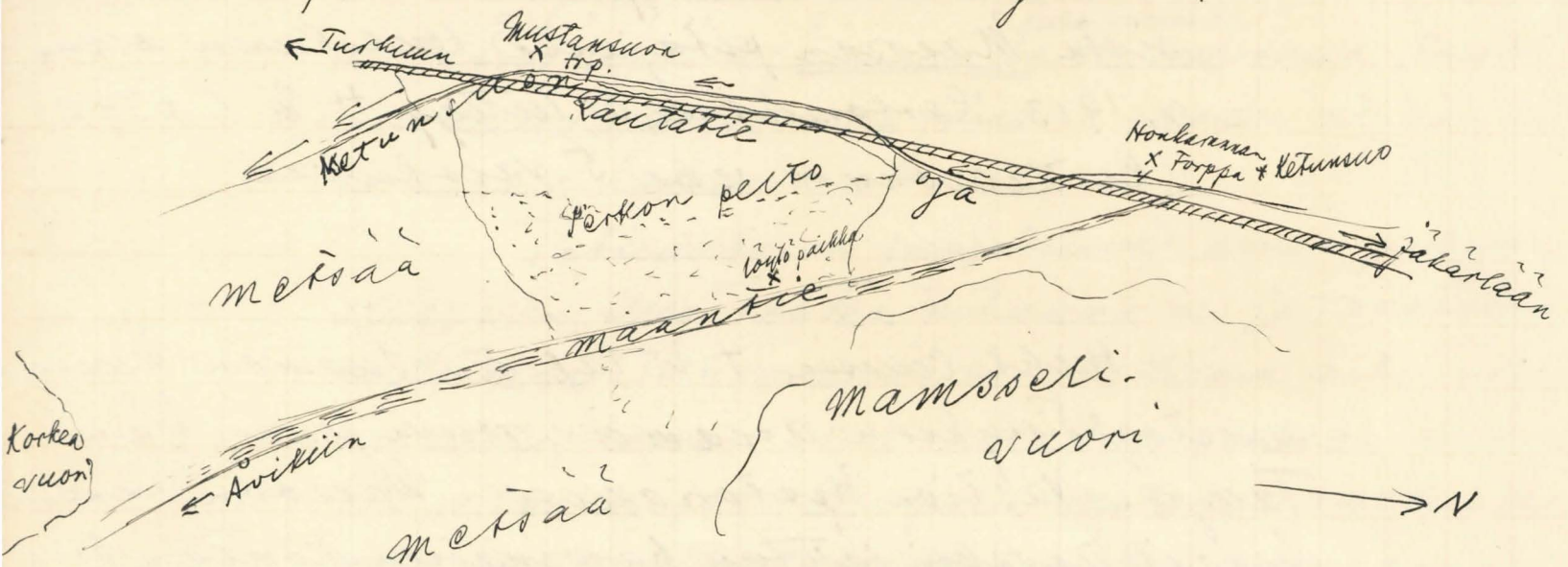

Kertomus alueinjaittaneen tutkinnuksista Maarian pitäjässä toukokuun alena v. 1913. Kertomukseen liittyy H. M. l. 6322, 1 karttaluonnos sekä 5 valokuvaa.

Huhtikuussa t. v. lähetettiin Suomen Kivimäen Muistoyhdistyksen asiamies rouva Jenny Maria Taugren Valtion Historialliseen Museoon hänen luovutettavaksi jätetyn harvinaisen komean kivisen vaajakiveen, joka oli löytetty peitotystä tehtessä Maarian pitäjän Vaistensyylän Avikin talon kuuluvasta ent. Perkon torpan peitosta. Lähetystä seurasi ilmoitus, että paikalla oli löytetty toinenkin kivierine, mikä kumminkin oli säilytetty sekä jäänyt löytäjälle. Peittoa tulisi toukokuun alussa kylväämään kaavaa, joten mahdollinen tutkimus olisi toimitettava sitä ennen. Sain sen vuoksi määräyksen Valtioarkeologilla käydä löytöpaikkaa tarkastamassa, ja lähdin Turkuun 2 p. toukokuuta. Kysessä oleva paikka sijaitsee n. 9 km. päässä Turun kaupungista Tampereelle ja siitä Raatitien kappeliin haarautuvaa maantietä pitkin. Kohta Avikin talon toisella puolella kääntyy länteenpäin metsätie, joka kulkee n. 2 km. päässä olevaan Ketunmaan ulkotilaan ja Honkarannan torppaan, jotka kumpikin sijaitsevat aivan Turun-Toijalan rautatieelinjan varrella, sen NW puolella. Saman linjan SE puolella on n. s. Perkon peitto, ent. Perkon torpan raivaama ja nyt Avikin talon itse viljelemä peitto-aukea, josta kysessä oleva löytö on tehty. Tukan asema selvittää lähemmin toisella puolella olevasta tiluatsionikaavasta. Mainittu.

koon etä paikkansa on n. 5 km. matka Reuskon kirk-
kalle ja lähes 5 km. järkäntien rautatiepysäkillä.
Alueen läpi virtaava Ketunsuon oja saa alkunsa
suurista soista Maarian ja Reuskon rajalla ja laskee
Piijän taalon kohdalla Vähäjokeen.

Perkon peitto on enimmäksi osaksi hietapoh-
jaista maata, ainakin sillä laajuudella kuin ylem-
pänä on ... merkity. Hietta on pehmeää n. s. uuni-
santaa, ja sellaista jatkuu maantien toisellekin puolelle
metsoisarkaan. Mitään kuoppia ja syvänteitä ei siellä
kuitenkaan ollut tavattavissa. - Pellon alapää on
savea. Kiviä ei pellossa sanota olevan.

Paikan muonteelle tärkeänä seikkana on vie-
lä mainittava että sen NE puolella on kallas, n. s.
Mamssele vuori, joka on silti korkea että se on hyvin
suojellut pohjoisilla tuulilla. Toinen korkea vuori
on SE kulmassa, joten paikka on aukea W ja S suun-
tiin, jonne se vie lään.

Mitään muuta kuin tilapäisiä kaekkainak-
sia en nyt pellossa tehnyt, se kuin oli vielä märkä.
Siihen piti kohtuiseen kylvettämän kauraa, kun se
ensin olisi vältätty. Ensi kevään on se kerauutaka.
- Museoon tulleet kivet oli löydetty 8 ja 10 tuuman syvästä
läheellä pellon yläpäästä. Kovasimesta löydettiin jällellä
olevat 3 kappaletta (6322:1)

Siihen esihistoriallinen muonne on ollut sellai-
nen, että merenlahti on pistänyt tänne Maarian lake-
alta Kärsämäen kylän ja Piijän taalon välistä pitkin

nykyisen Ketunsaunan ojan uomaa. Täällä suojatessa siinä saaristossa on ollut suhteellisen lukuisa kivikauden asteen elävä väestö, jonka muistojen on tullut esiin Karsämäen hietakuopasta, täällä Perkon peucosta, Ylijoesta, Jämsästä ja pitkin Vähäjoen laatoja Paatuisen korpeen asti; samoin kuin vesiaukkaan itäisilläkin liepeillä Niiskalan ja Hamaron kylien mailta. Kyseessä on niin ollen loonais. Suomen rikkain kivikauden löytöalue, joka todennäköisesti tulee laajentumaan uusien löytöjen kautta Maarian kirkon hietapohjaisille maen rinteille.

3 varokuvaa Perkon peucosta loonaisen suhteiden valaisemiseksi seuraa mukana.

Matkallani lävin alustavasti tuolloin erästä toista löytöpaikkaa Maariassa, mikä paikka oli vaarassa joutua hävitettäväksi. Se on nuoremman rautakauden kalmisto Virusmäen ahteen päällä, leipuri Aug. Tähden asuinpaikalla, kirkosta n. 1 km. valtamaantietä Turkuun päin, vastapäätä Korosten niemiä Vähäjoen ja Aurajoen yhtymäpaikan W puolella. Paikalta toimitti syyskuun 1912 museoon ruutaisen, kopealla silatun keihään terän rouva Taagren. Esine on luokiteltu H. M. 6184.

Kyseessä oleva paikka on korkeahko maen kuppila, joka muodostaa Raunistulan kylän harjun pohjoisen pää, josta alkaa se peucosta, jossa Maarian kirkonkylä sijaitsee. Harju on tällä kohtaa anviolla 5-60 m. leveä ja parikymmentä metriä korkea. Sen W ja N puolella on peucosta, E puolella peucosta ja jokien yhtymäkohta. Koko maen kuppila on tien kahden puolen täynnä torppia ja muita asunuksia, sillä esikaupungin keittäminen asutus alkaa näillä vaiheilla.

Paikalta on tullut useaan erään muuta kalmistoa todistavia löytöjä. Tien E puolella olevan rajin sekä ratamestari J. Heinojen asuinpaikasta

Tästä jäl-
jennös
Salkun III.

mailta on tavattu luurankoja, mitkä kumminkin
tarinatieton mukaan ovat vasta Suomen sodan aikui-
sia, mutta siellä on myös korjattu taikien pronssinen
rannerengas ja vyöreukaan kappaleita (H. M. 3978: 8
ja 5158), joten epäilystäkään ei ole siitä, että asu-
tus tässä sijaitsee vanhalla ^{esihistoriallisella} taluistalolla. Rautai-
nen keihäändenä tien toisella puolella näyttää että
tie kulkee kalmiston halki.

Tutkimukseni supistuivat aivan pieneen
alueeseen. Alq. Tähtien pihamaa oli jo tasotettu,
mutta maantien reunalle oli asetettava aita. Tutkin
sen vuoksi kapean, 1,50 m. leveän kaistaleen maan-
tien reunalta paistalle päin vastarakennetun talo-
rivin kulmasta torpan ajotien reunaan asti,
kuten mukana olevasta kartan aiheesta selviää.
Maassa oli suuria kiviä, kuitenkin vasta tutkimus-
alan rajan toisella puolella. Alkuperäistä pintaa sen-
tiin otetun pois tasotuksista tehtäissä 40-50 cm. vahva
jällellä oleva kulttuurikerros, joka oli mustaa ja
nokista sekä sisälsi kovaa pikkukiviä, oli vain 20-25
cm. vahva. Sen alla alkoi kestävä somerikkomaa.

Kulttuurikerros tutkittiin lastoilla sekä suuren-
si osaksi seurottiin. Täällä löytyi 15-20 cm. syvästä
alueen S päästä n. 1,50 pitkästä ja 1 m. leveästä alueen
ta saviastianpaloja, vaipanreunoja pronssi- ja rautaspirallein,
pari rautanaukaa ja pari poltettua luon sirpaleita.
(H. M. 6322: 2-5) Löydöt tuntuivat jatkuvan tutkimat-
tomalle alueelle W suuntaan. — 7 m. N suuntaan ilmene-
tti taas mill'ei aivan kulttuurikerroksittoman alueen
N puolella n. 25-30 cm. vahva musta maakerros, josta
löytyi jokuunen raudan ja saviastianpala sekä joukko
poltettua saven koksareita.

Kun minun oli määrä rajoittaa kaivaukseni
kaikkein vähimpään eikä pihamaahan nyt leveästä
tulla rajoonkaan, keskeytetään työt tähän. Kesällä tulisi
niitä jatkua kalmiston luokseen ja suuren selvittämiseksi.

Keessinki, 7 p. Toukok. 1913.

A. M. Taalgre

Perkon pecto, vacokuv.
Mansselivuooren juu-
relta Mustanselön
top. päin. Mies seisoo
löytöpaikalla.

L. 131

2473

Maaria, Väisänenkytän Aivikin
+acoon kuuluva n. s. Perkon peltö.
Tavitsassa vasemmalla Mustansuon
torppa.

L. 131

2475

Perkon pelto. Taccata
n. s. Mammocivori.

Rantamäki

L. 131

2474

Jäljennös (originaali Salkussa I).

Kertomus allekirjoittaneen tutkimuksista Maarian pitäjässä
toukokuun alussa v. 1913. Kertomukseen liittyy H.M.l. 6322,
1 karttaluonnos sekä ~~5~~ valokuvaa.

Matkallani kävin alustavasti tutkimassa erästä toista löytöpaikkaa Maariassa, mikä paikka oli vaarassa joutua hävitettäväksi. Se on nuoremman rautakauden kalmisto Virusmäen ahteen päällä, leipuri Aug. Tähden asuinpaikalla, kirkolta n. 1 km valta-
maantietä Turkuun päin, vastapäätä Koroisten nientä Vähäjoen ja Aurajoen yhtymäpaikan W puolella. Paikalta toimitti syksyllä 1912 museoon rautaisen, hopealla silatun keihäänterän rouva Tallgren. Esine on lueteltu H.M. 6184.

Kyseessä oleva paikka on korkeahko mäen nyppylä, joka muodostaa Raunistulan kylän harjun pohjoisen pään, josta alkaa se pelto-aukea, jolla Maarian kirkonkylä sijaitsee. Harju on tällä kohtaa arviolta 5 - 60 m leveä ja parikymmentä metriä korkea. Sen W ja N puolella on peltoja, E puolella peltoja ja jokien yhtymäkohta. Koko mäen huippu on tien kahden puolen täynnä torppia ja muita asumuksia, sillä esikauptungin kaltainen asutus alkaa näiltä vaiheihin.

Paikalta on tullut useaan erään muinaista kalmistoa todistavia löytöjä. Tien E puolella olevan pajan sekä ratamestari J. Heinosen asumapalstan mailta on tavattu luurankoja, mitkä kumminkin tarinatiedon mukaan ovat vasta Suomen sodan aikuisia, mutta sieltä on myös korjattu talteen pronssinen ranne-
rengas ja vyörenkaan kappaleita (H.M. 3978:8 ja 5158), joten epäilystäkään ei ole siitä, että asutus tässä sijaitsee vanhalla esihistoriallisella kalmistolla. Rautainen keihäänterä tien toiselta puolen näyttää että tie kulkee kalmiston halki.

Tutkimukseni supistui aivan pieneen alueeseen. Aug Tähden pihamaa oli jo tasotettu, mutta maantien reunalle oli asetettava aita. Tutkin sen vuoksi kapean, 1,50 m leveän kaistaleen maantien reunalta palstalle päin vastarakennetun tallirivin

kulmauksesta torpan ajotien reunaan asti, kuten mukana olevasta kartanaihelmasta selviää. Maassa oli suuria kiviä, kuitenkin vasta tutkimusalan rajan toisella puolen. Alkuperäistä pintaa sanottiin otetun pois tasotustöitä tehtäissä 40 - 50 cm vahvalta. Jällellä oleva kulttuurikerros, joka oli mustaa ja nokista sekä sisälsi kosolta pikkukiviä, oli vain 20 - 25 cm vahva. Sen alla alkoi keltainen somerikkomaa.

Kulttuurikerros tutkittiin lastoilla sekä suureksi osaksi seulottiin. Tällöin löytyi 15 - 20 cm syvältä alueen S päästä n. 1,50 pitkältä ja 1 m leveältä alueelta saviastianpaloja, vaipanreunoja pronssispiralein, pari rautanaulaa ja pari poltetun luun sirpaletta (H.M. 6322:2-5). Löydöt tuntuivat jatkuvan tutkimattomalle alueelle W suuntaan. - 7 m N suuntaan ilmeni taas miltei aivan kulttuurikerroksettoman alueen N puolella n. 25 - 30 cm vahva musta maakerros, josta löytyi jokunen raudan ja saviastian pala sekä joukko poltetun saven kokkareita.

Kun minun oli määrä rajoittaa kaivaukseni kaikkein vähimpään eikä pihamaahan nyt keväällä tulla kajoomaan, keskeytettiin työt tähän. Kesällä tulisi niitä jatkaa kalmiston luonteen ja suuruuden selvittämiseksi.

Helsinki, 7 p. toukokuuta 1913.

A. M. Tallgren.